

CORDILLERA PEOPLES ALLIANCE

For the Defense of the Ancestral Domain and for Self Determination

DEKLARASYON DAGITI UMILI ITI ALDAW KORDILYERA 2010 PARA ITI PULITIKA TI PANAGBALBALIW KEN MAY 2010 ELECTIONS **Melvin Jones, Burnham Park, Baguio City** **CORDILLERA DAY 2010 April 25, 2010**

Dakami nga umili ti Kordilyera, a nakipaset iti selebrasyon ti maikaduwapullo ket ennem nga Aldaw Kordilyera iti syudad ti Baguio ket nagkaykaysa iti daytoy a deklarasyon tapnu iyabante ti pulitika iti panagbalbaliw ken agenda dagiti umili kasilpu iti umasideg a May 10 elections. Kasta met a dakami a delegados a nagapu iti dadduma a rehyon ti Pilipinas ken ballasiw-taaw ket makikaykaysa iti daytoy a deklarasyon. Batay kadagiti people's agenda a napagkaykaysaan dagiti umili iti probinsya ken sektor ti Kordilyera, nabukel daytoy a deklarasyon a nanggupgop kadagiti nababara nga isyu ken pakaseknan ti umili iti Kordilyera.

Batay iti nabayag a kapadasan, nakita mi ti rigat ken panakaidadanes mi nga umili gapu kadagiti kontra-umili a linlinteg ken patakaran ti gobyerno, makadadael a proyekto ken programa a maiyar - aramid iti ili ken daga mi. Nangibunga dagitoy iti dakkal a problema ken riribuk kadagiti umili iti nabayag a panawen. Nagresulta iti pannakaagaw ti nagtaudan mi a daga, pannakadadael ti aglawlaw/environment ken pangkabiagan, pannakalabsing iti karbengan pangtao, pannakagundaway dagiti babbai, ubbing, ken agtutubo. Dakami ti kangrunaan a mangsagsagrap iti epekto dagitoy iti aglawlaw ken panagbaliw ti klima wenno climate change.

Ngarud, iparang ken iyebkas mi daytoy a deklarasyon kadagiti amin a kandidato ken partido kas basaran iti programa ken plataporma da. Takderan da nu isuda ket para iti umili ken mamati iti baro a pulitika nangnangruna kadagiti agtugaw iti posisyon ti gobyerno kalpasan ti eleksyon iti Mayo 10, 2010. Agbalin koma daytoy a basaran ti ania man nga addang ken desisyon iti panaggobyerno a pakaseknan mi. Kasta met nga allokuyen mi ti nalawa a publiko nga itandudo ken ipinget daytoy a deklarasyon para iti pulitika ti panagbalbaliw uray kalpasan ti May 10 eleksyon.

Daytoy a deklarasyon ket launenna dagiti sumaganad:

Mainaig iti nagtaudan a daga ken environment/kalikasan:

1. Bigbigen ti karbengan dagiti umili iti bukod a panagtagikua, panagdesisyon, panangimaneho, panagpadur - as iti nagtaudan a daga ken kinabaknang iti Kordilyera.
2. I-review ken waswasen dagiti saan a nainkalintegan a desisyon ken aramid ti NCIP kasilpo iti CALT/CADT ken addaan anomalya iti panagpatitulo ti daga a nangted riri iti intar ti umili.
3. Mangisayangkat iti kongkreto nga addang ken paglintegan no kasano a solbaren ti kumplikado a problema iti daga iti Baguio a mangipateg kadagiti demokratiko a sektor.
4. Bigbigen ti karbengan ken surotan ti demokratiko a proseso dagiti nainsigudan nga umili iti Free, Prior, Informed Consent (FPIC), pammalubos wenno panangsupiat dagiti umili iti aniaman a proyekto a sumrek iti teritoryo wenno ili da. Sublian ken waswasen dagiti addaan anomalya nga FPIC certifications ti NCIP kadagiti dadakkal a kumpanya ti minas. Singeren ti NCIP.

5. Waswasen dagiti linlinteg ken patakaran ti gobyerno a manglablabsing iti karbengan tayo iti nagdaudan a daga ken kinabaknang kas iti Philippine mining Act of 1995, R.A. 7076 wenna small scale mining law. I-review ti IPRA law ken dadduma pay a linteg a nangpakaru iti pannakalabsing dagiti kolektibo a karbengan tayo iti daga ken rekurso. Kagiddanna, adalen ken pandayen ti alternatibo ken makaumili a paglintegan iti minas.
6. Ipatungpal ti moratorium iti dadakkel a panagminas iti Kordilyera. Isigurado a mabayadan, ma-rehabilitasyon ken maisubli dagiti dagdaga kadagiti umili nga inagaw dagiti kumpanya ti minas iti nabayag a panawen. Waswasen amin dagiti mining lease, mining patent ken dadduma pay a mining contracts. Itandudo ti tradisyunal nga SSM a control ti komunidad ken mangsalwad iti environment. Ikkan edukasyon dagiti small-scale miners tapnu baliwan ti makadadael nga SSM.
7. Singeren amin dagiti daddakkel a korporasyon a nangdadael ken nangpapanaw kadagiti umili iti nabayag a panawen kas ti Binga Dam, Ambuklao Dam ken San Roque Dam, Cellophil Resources Corporation ken daddumapay. Pasardengen/Idekomisyon amin dagiti dam a makadadael ken manglayos kadagiti komunidad ken aglawlaw.
8. Seryoso nga imbestigaran ken singeren dagiti kumpanya a nangdadael iti aglawlaw, karayan, ken pangkabiagan ti umili.
9. Iduron ti gobyerno nga agaramid iti mapanggeddeng nga addang tapnu sanguen ti krisis ti aglawlaw, climate change ken global warming. Waswasen ken i-review amin dagiti linlinteg ken programa a mangpakaru iti pannakadadael ken krisis iti aglawlaw kas ti Mining Act of 1995. Istrikto nga ipatungpal dagiti linlinteg a mangprotektar iti environment. Aniaman nga addang a mangsango iti climate change ket saanna labsingen ti karbengan dagiti nainsigudan nga umili.
10. Ipangpangruna ti suporta ken pondo ti gobyerno kadagiti nainsigudan nga umili kas kangrunaan a *vulnerable* iti climate change. Isyangkat ti nalawa nga edukasyon ken impormasyon no ania ti climate change ken epekto dagiti makadadael a proyekto iti aglawlaw. Isigurado ti epektibo a disaster response dagiti komunidad.
11. Seryoso a sanguen ken risuten ti problema iti basura a makadadael iti aglawlaw ken salun-at ti umili. Seryoso nga ipatungpal ti clear air act.
12. Iyaramid ti nasaknap, nasedsed ken umannatop a people-based reforestation. Isigurado dagiti nainsigudan a variety/klase ti kayo ti maimula nga addaan kabaelan a makapataud ti danum, mangkontrol iti panagregaay ken makatulung iti panagmayat ti klima.
13. Isigurado a masalwadan ti watersheds, madalusan ken marehab dagiti amin a karayan. Mangaramid kadagiti kongkreto nga addang tapnu mapanggeddeng a masalakniban dagiti *endangered species*, animal man wenna mula, tapno mabalanse ti aglawlaw. Maiparit koma ti nasaknap a panagbombomba ti militar ta madadael amin dagitoy karaman ti kabakiran, paggapuan ti danum dagiti umili.
14. Isigurado ti proteksyon dagiti komunidad nga addaan kadagiti naitudo nga hazard prone areas. Laksid iti panangideklara a saan a mabalina a pagyanan, isigurado ti nalawag a relokasyon kadagiti umili. Isardeng/ikontrol ti nasaknap a panagadu dagiti realty development.

Mainaig iti karbengan pangtao

1. Pasardengen ti implementasyon ti Oplan Bantay Laya ken militarisasyon dagiti komunidad, political killings ken panagdukot kadagiti aktibista, journalist, ken dadduma pay a mangitantandudo iti karbengan pangtao imbestigaran ken dusaen dagiti adda ti likudan kadagitoy a panaglalsing iti karbengan pangtao, kas iti rehimen ni Arroyo.

2. Seryoso nga ipatungpal dagiti katulagan a mangiparit iti panagkampo dagiti militar iti uneg ti komunidad, sirok dagiti balay, eskwelaan, day care centers, barangay halls, health centers, dap – ay ken dadduma pay nga usar ti komunidad.
3. Ipagna ti hustisya ken ikkan kongkreto a suporta dagiti pamilya dagiti napapatay, nadukot ken daddumapay a biktima ti terorismo ti estado.
4. Iduron ti pannakaituloy ti saritaan-kapia iti nagbaetan ti GRP iti NDFP ken GRP iti MILF para iti pudno a linak ken kapya ditoy pagilian tayo. Dawaten ti insigida a panna-release ni Jovencio Balweg, maysa kadagiti NDFP consultants, gapu iti nakaru a sakit ken kasasaad medical.
5. Suportaran ken itandudo ti implementasyon ti rekomendasyon ni Prof. Philip Alston iti kaso dagiti extrajudicial killings ken dadduma pay a pananglabsing iti karbengan pangtao. Tumulong iti panangbiruk kenni James Balao.
6. Iduron ti GRP a seryoso nga ipatungpal ti Comprehensive Agreement on the Respect for Human Rights and International Humanitarian Law (CARHRIHL) ken dadduma pay nga internasyunal a tulagan ti karbengan pangtao. Kasta met ti United Declaration on the Rights of Indigenous Peoples (UNDRIP).
7. Iduron/itandudo ti pannakaipatungpal ti Anti-Torture Law (RA 9745). Imbestigaran ken dusaen dagiti nagbasol.

Mainaig iti trabaho, serbisyo pampubliko, ken pang-ekonomiya a panagdur-as:

1. Aniaman a pang-ekonomiya a programa ket rumbeng nga agrubwat iti pudno a panangbigbig iti karbengan dagiti nainsigudan nga umili iti bukod a panangikeddeng, iti nagtaudan a daga, iti pudno a reporma iti daga ken nailian nga industrialisasyon.
2. Papiagsaen ti panagsanggir iti bukod a kabaelan dagiti komunidad tapnu saan-nakasanggir laeng iti importasyon ken export-oriented nga ekonomiya. Itandudo dagiti nainsigudan ken sustenable a pamay-an dagiti nainsigudan nga umili.
3. Ipangruna ti panakaipaay ti dakkel a pondo para iti kangrunaan a serbisyo a pangkasapulan dagiti umili kas ti edukasyon, salun - at, pagbalayan, danum, kuryente, kalsada ken dadduma pay nga imprastraktura a kasapulan ti umili.
4. Itandudo ken suportaran ti P125 across the board nationwide a nayon a sweldo para kadagiti mangmanged ken P3,000 across the board nationwide para kadagiti empleyado iti gobyerno. Iduron ti pannaited dagiti benipisyo ken proteksyon dagiti demokratiko karbengan dagitoy kas iti panangbukel ti union ken organisasyon.
5. Isigurado nga agbenipesyo dagiti umili ti ania man a proyekto ken programa a sumrek ken maisayangkat iti komunidad.
6. Ikkann ti naan-anay a suporta ken subsidy ti sector ti agrikultura iti rehiyon para iti seguridad ti makan, pagimbagan dagiti kaaduan a mannalon. Supiaten ti nasaknap nga importasyon ken papiagsaen ti local nga agrikultura. Ipagna ti panagikat ti pagilian iti GATT – WTO ken waswasen/ireview dagiti linlinteg a nangpairut ditoy.
7. Itrabaho ti panangkontrol iti nangato a presyo dagiti mausar nga inputs iti agrikultura ken ikkan suporta ken proteksyon ti karbengan dagiti mannalon.
8. Isardeng ti pribatisasyon dagiti public services kas ti hospital, danum, ken enerhiya.
9. Ikkann suporta dagiti babassit a negosyo, isardeng ti panang abog kadagiti nakukurapay nga aglaklako iti sentro, isardeng ti pribatisasyon dagiti pampubliko a market, ken demolisyon dagiti nakukurapay nga umili.

Mainaig iti karbengan dagiti kababaihan ken ubbing:

1. Itandudo ken irespeto ti karbengan dagiti babbai, ubbing karaman dagiti bakla, tomboy wenno LGBT.
2. Isigurado ti karbengan dagiti agtutubo iti edukasyon, pagtrabahoan, sports, salun – at ken panangited iti dakkel a partisipasyon iti panagdesisyon kadagiti amin a pakaseknanda.
3. Ikkkan ti naan-anay a suporta dagiti babbae para iti umno/nainkalintegang a pagtrabahoan tapno saan a mapilitan nga agrabaho sadiay ballasiw taaw ken maibatida dagiti annak ken pamilyada, dakes na pay ti panakabiktima dagitoy ti prostitusyon ken dadduma pay a napeggad a trabaho.
4. Isigurado nga ikkan proteksyon dagiti ubbing ken babbai babaen iti seryoso nga implementasyon ti Anti-Violence in Women and Children Act (RA9262 ken Juvenile Justice and Welfare Act of 2006 (RA 9344), Anti-Trafficking in Persons Act (RA9208) ken Magna Carta of Women (RA 9710).
5. Isigurado a pasardengen ti nasaknap a pornography nga isu ti mangkurap iti kapanunutan dagiti ubbing ken agtutubo a mangiduron kadagitoy iti saan a nasayaat nga aramid.
6. Isigurado ti 5% GAD (gender and development) fund ket maited kadagiti aktibidades a mangisigurado iti women's empowerment. Nayunna, adda koma pondo a mangsuporta kadagiti amin nga inisyatiba ti organisasyon dagiti babbai nga mangitrabtrabaho iti VAWC ken panakarespeto ti kalintegang dagiti LGBT.

Mainaig iti Panag-gobyerno ken Pudno a Regional Autonomy

1. Ipagna dagiti demokratiko a reporma iti panag-gobyerno a nakabatay iti baro a pulitika ken panagbalbaliw kontra iti bulok, korap ken tradisyunal a pulitika. Itandudo ti kolektibo a karbengan dagiti nainsigudang nga umili iti bukod a panangikeddeng babaen ti pudno nga otonomiya.
2. Bigbigen dagiti nainsigudang nga istruktura ken proseso iti sosyo-pulitika a positibo iti husto a panaggobyerno, panagrisut kadagiti riri iti baet dagiti il-ili ken tribu, ken iti panangipagna iti talna ken kapia. Isigurado ti demokratiko a representasyon ken partisipasyon dagiti umili iti amin a tukad ti panagobyerno, panagdesisyon ken paglintegang a makaapektar ti umili ken komunidad. Bigbigen ken papigsaen ti akem dagiti elders, pangat, peacepact holders ken lideres ti tribu ken komunidad.
3. Isigurado nga ipagna ti demokratiko a proseso nga addaan naan-anay a panawen ken tongtongan dagiti umili maipapan iti ipagpagna manen ti gobyerno iti regional autonomy. Adalen ken pangeggeman dagiti naadaw nga adal ti kapadangan iti dua a plebisito nu sadinnu sinupiat dagiti umili ti bogus nga otonomiya ti gobyerno.
4. Itandudo ken padur-asen dagiti positibo a nainsigudang a kultura ken tradisyunal a kaamuan ta saan mapukaw ken pagkwartaan. Papigsaen ken padur-asen pay dagiti nainsigudang a panagtitinulong kas ti aduyon/alluyon, gamal ken daduma pay.